

להפסיק לזרוק תיזבל לגינה האחורית

שיפצתם לאחרונה? חשבתם לאן נשלחה הפסולת או שהחלטתם שבטון, סיד, אריחים וזכוכית זה אורגני? מיטל להבי עם נתונים עגומים על תחום פינוי הפסולת בישראל. מציאות, שנשלם עליה ביוקר

מיטל להבי

2:16 22/4/2008

סביב עונת חג הפסח רבים מאיתנו לוקחים על עצמנו משימות של שיפוצים. הבתים מתאווררים ומנוקים מחפצים מיותרים, משאיות האשפה עובדות במרץ כדי להשאיר את הרחובות נקיים ועגלות השיפוצניקים מתמלאות לקראת החג.

רוב המשתפצים עוסקים בשאלות כגון מיהו הקבלן, היכן ירכשו את הקרמיקה או הפרקט וזיה צבע יהלום את הבית המחודש, אך לא עוצרים לשאול לאן הולכת הפסולת המצטברת בכמויות עצומות מכל שיפוץ.

בניגוד לאשפה הביתית שלנו, אשר מפונה על ידי קבלנים עירוניים לאתרים מסודרים ובהתאם לאכיפה שמפעילה הרשות המקומית, את רוב תכולת עגלת השיפוצים נמצא בימי חג הפסח ביערות ובנחלים.

75% מהפעילות בענף הבנייה מורכבת משיפוצים, כאשר 65% מהשיפוצים בישראל מתבצעים בגוש דן ובתל אביב – כך על פי נתונים של התאחדות קבלני השיפוצים. בתל אביב לבדה, פסולת הבניין המיוצרת מפעילות השיפוץ עומדת על כ- 185,000 טון בשנה.

כאשר מצרפים לכך קרוב ל- 122,000 טון של פסולת הריסות במחוז תל אביב וכ- 128,000 טון פסולת כתוצאה מבנייה חדשה, חייבים לשאול לאן מועברות כמויות הפסולת הללו.

בהרצליה פועל אתר פרטי לשינוע ומיון של פסולת בניין, פסולת המיועדת בסופו של דבר להטמנה או למיחזור. אתר זה משרת את כל אוכלוסיית צפון גוש דן. מלבדו קיים אתר נוסף הממוקם על גבול תל אביב-חולון אשר גם הוא משרת את כלל תושבי גוש דן.

זה מעט מדי ורוחק מדי ממרבית אתרי הבניה והשיפוץ והתמריצים לפנות ולהטמין פסולת בדרכים לא חוקיות ומזיקות לסביבה, הם רבים.

לנו זה עולה יותר

זאת לא התמונה המלאה. לואקום הזה נכנסו עשרות אתרים לא חוקיים לשינוע והטמנה בגוש דן ומחוצה לה, בין השאר בשל קשיים מערכתיים בפתיחת אתרים חוקיים, והעלמת עין של הרשויות מפעילותם של אתרים בלתי חוקיים.

מכיוון שגם האתרים הלא חוקיים אינם מספיקים, הפסולת מובלת בעיקרה לשטחים, שם היא מפונה, על כל חומריה המזהמים וללא פיקוח. אסבסט וחומרים מסוכנים נוספים מחלחלים באין מפריע לאקוויפר ומוצאים דרכם בחזרה אל מי התהום של כולנו.

לפריחתה של הפעילות הלא חוקית בהפעלת אתרי הטמנה והובלת פסולת בניין לשטחים משמעותיות כלכליות חמורות למשק הישראלי. הנפגעים הישירים הם כמובן מפעילי המטמנות החוקיות ואתרי המיחזור, אתרים אשר הושקעו בהם מיליוני שקלים ונמצאים בסכנת סגירה.

מנקודת מבט מאקרו כלכלית, מדובר בעלויות גבוהות מאוד של ניקוי המרחב הציבורי, ובאובדן הכנסות ממיסים, אגרות והיטלים מפעילותם של אתרים חוקיים.

היעדר הפיקוח והאכיפה מקטינים את הכדאיות הכלכלית במיחזור והתנהגות משמרת סביבה, ומגדילים את הכדאיות בהתנהגות מזהמת ופוגענית.

לשפץ את הגישה

כמעט ואין פקחים של המשרד להגנת הסביבה אשר מיועדים לטפל במעבר פסולת בניין לשטחים, וגם החיילים במחסומים לא זוכים להדרכה כיצד למנוע מעבר פסולת לחצר האחורית של מדינת ישראל.

אף ארגון סביבה לא ערוך להתמודד עם פיקוח על תופעה בסדרי גודל כאלו, וזו גם לא אחריות של החברה האזרחית לבדה. בעיקרון, גם לא של צה"ל.

כמו בתחומים רבים אחרים, על השינוי להתחיל בביקוש. כיום אנחנו, כצרכנים, חסרים במידע בנוגע לאופן שבו הטמנה לא חוקית של פסולת משפיעה ישירות על חיינו. אין אנו יודעים מה לברר מול ספקי השירות ומה לדרוש בנוגע לאתר אליו הם מפנים את פסולת הבניין.

אולי, כשנדרוש תו תקן ירוק לקבלני שיפוצים, המערכת תתגייס לתמוך בתקנים מן הסוג הזה, באמצעות חקיקה מפורטת לטיפול בפסולת בניין, הכשרה גורפת בנושא לקבלני בניין ואכיפה מוגברת.

על רקע עיתוי החג ומנהגיו, עלינו להקשות קושיה נוספת, ולשאול לאן מגיעה הפסולת שייצרנו. עלינו לדרוש מהקבלן הסבר ביחס ליעד השלכת הפסולת, על מנת שתעשה דרכה לאתר חוקי ולא לשטחים הירוקים בארץ או מעבר לקו הירוק.

הכותבת היא יו"ר סיעת מרצ במועצת העיר ת"א-יפו וסגן יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניין בעיר